

ZÁRÓJELENTÉS

amely készült

Miniszterelnökség kiíró által

„Csontváry Kosztka Tivadar alkotásait bemutató kiállítótér”

tárgyában kiírt ötletpályázati eljáráson beérkezett pályaművek

2016. június 15. napjától június 30-ig tartó bírálati munkájáról.

Jelen zárójelentés a Miniszterelnökség által kiírt, a 310/2015. (X.28.) Kormányrendelet hatálya alá tartozó ötletpályázat Bíráló Bizottságának összegzését tartalmazza.

1. AZ ÖTLETPÁLYÁZAT KIÍRÓJA

Miniszterelnökség

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 1-3.

2. AZ ÖTLETPÁLYÁZAT LEBONYOLÍTÓJA

Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

CÍM: 1111 Budapest, Budafoki út 59. E/3. épület

POSTACÍM: 1507 Budapest, Pf.: 2.

Kapcsolattartó: Koncz Péter

email: peter.koncz@lechnerkozpont.hu

Telefon: +36 (1) 279 2641

Miniszterelnökség Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság

1055 Budapest, Báthory utca 12.

Kapcsolattartó: Szij Zoltán osztályvezető

email: zoltan.szij@me.gov.hu

Telefon: +36 (1) 896 1155

3. AZ ÖTLETPÁLYÁZAT TÁRGYA ÉS CÉLJA

Tárgya: Csontváry Kosztka Tivadar festőművész alkotásait bemutató „kiállítótér” elhelyezésére, kialakítására és megformálására vonatkozó megoldások kidolgozása.

Célja: Javaslattétel Csontváry Kosztka Tivadar festő alkotásait méltó módon bemutató „kiállítótér” lehetséges Magyarországi helyszíneire, valamint a pályázó által fenti feladat megvalósítása érdekében legjobbnak tartott építészeti, tájépítészeti, belsőépítészeti, multimédiás, illetve képzőművészeti megoldások kidolgozása és bemutatása.

4. AZ ÖTLETPÁLYÁZAT JELLEGE

Titkos, nyílt ötletpályázat.

5. AZ ÖTLETPÁLYÁZAT LEBONYOLÍTÁSÁNAK RÖVID ISMERTETÉSE

Az ötletpályázat lebonyolítására különösen az alábbi jogszabályok illetve feltételek alapján került sor:

- a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (továbbiakban Kbt.),
- a tervpályázati eljárások szabályairól szóló 310/2015. (X. 28.) Korm. rendelet
-

A Bíráló Bizottság a vonatkozó jogszabályok, a kiírásban foglaltak, valamint az Elnök által szóban előterjesztett és a tagok által jóváhagyott munkaterv szerint végzi munkáját. A Bíráló Bizottság tagjai tanácsadási- és szavazati joggal, szakértői tanácskozási joggal rendelkeznek.

A Bíráló Bizottság döntéseit többségi szavazással hozza, munkájáról a jogi szakértő – folyamatos, nem szósznerinti – jegyzőkönyvet vezet.

A Bíráló Bizottság a pályázattal kapcsolatos összegző megállapításait zárójelentésben teszi közzé. A Bíráló Bizottság a megvételben vagy díjazásban részesült pályázatokat zárójelentésében részletes bírálatban részesíti, az egyéb pályaművekről összefoglaló jelentést készít.

A Bíráló Bizottság munkája nem nyilvános. A Bíráló Bizottság döntése végleges, a döntés ellen fellebbezni nem lehet.

6. ÖSSZEFOGLALÓ AZ ÖTLETPÁLYÁZATI HATÁRIDŐK BETARTÁSÁRÓL

Az ötletpályázatot a kiíró az alábbi határidők szerint bonyolította le:

- az ötletpályázat kihirdetésének közzététele: 2016. március 31.
- kérdések elküldésének határideje: 2016. április 11.
- a kérdések megválaszolásának határideje: 2016. április 21.
- pályaművek postára adásának határideje: 2016. május 31.
- postára adott pályaművek bontása: 2016. június 15.
- eredményhirdetés: 2016. június 30.

A pályázatra a pályaművek benyújtására előírt határidőig 21 pályamű került benyújtásra. A pályaművek bontására 2016. június 15-én 10:00 órakor került sor és a bontásról készült jegyzőkönyvben megállapításra kerültek az alábbiak:

A pályaművek bírálatára a Lechner Tudásközpont Ügyféltéri előadójában került sor. A Bíráló Bizottság tevékenységéről és a pályaművek bírálatáról folyamatos jegyzőkönyv készült. A Bíráló Bizottság a vonatkozó jogszabályok betartásával végezte munkáját.

A Bíráló Bizottság a bírálat során figyelembe vette, hogy a benyújtott pályaművek mennyiben segítik a Kiíró az ötletpályázati kiírásban rögzített céljainak elérésében, ezért a pályaművekben javasolt megoldásokat komplexen az alábbi részletes elvárások teljesítése szerint értékelte:

A Bíráló Bizottság a bírálat során a beérkezett és a bontás során érvényesnek tekintett 21 pályaművet többször áttekintette.

Ennek során egyértelművé vált, hogy számos pályamű nem teljesíti teljes mértékben a kiírás szerinti szempontokat.

A Bíráló Bizottság a fentiek alapján végül 12 db pályaművet vont be a részletes bírálatba.

Általánosságban megállapítható, hogy a kiíró elvárásait minden részletében teljesítő pályamű nem érkezett, de a pályázók különböző megközelítésben adtak jól használható változatokat.

A Bizottság az egyes pályaművek részletes bírálatainak és az ötletpályázat összefoglaló értékelésének elfogadása után egyhangúlag úgy döntött, hogy a pályaművek díjazására és megvételére szánt teljes összeget, azaz 16 millió Forintot (tizenhat millió) felhasznál.

Fentiekre tekintettel a Bíráló Bizottság összességében úgy ítélte meg a pályázatot, hogy az eredményes volt.

7. A PÁLYAMŰVEK ÉRTÉKELÉSÉNEK A SZEMPONTJAI

- Az adott pályamű kiállítási tematikája és a kiállítási tér mennyire tud szerves gondolati és fizikai egységet képviselni
- Az adott pályamű milyen szellemi és fizikai kapcsolatban van Csontváry életművével és szellemi, fizikai hagyatékával
- A pályamű és a képviselt koncepció milyen módon igazodik Csontváry kiállítási vázlatához.
- A pályamű milyen módon illeszkedik a választott helyszínhez, annak térstruktúrájába, funkcionálisan és formailag milyen a környezettel való kapcsolata.
- A pályamű rendelkezik-e olyan innovatív, minőségi és eredeti építészeti, belsőépítészeti, képzőművészeti megoldásokkal, amelyek biztosítják, hogy a „kiállítótér” az évek múlásával se veszítse el aktualitását, amely hidat képez múlt, jelen és jövő generációi között.

8. AZ ÖTLETPÁLYÁZAT EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

A Bíráló Bizottság az ötletpályázat bírálata során a pályaműveket felbontásuk után részletesen áttanulmányozta és az ott rögzített értékes ötletekre és javaslatokra való tekintettel **az ötletpályázatot eredményesnek nyilvánítja.**

Az ötletpályázat eredményességét jelzi, hogy a Bíráló Bizottság a beadott 21 pályamű közül 12 olyan pályaművet tartott arra alkalmasnak, hogy a tervek készítőit díjazásban, kiemelt megvételben vagy megvételben részesítse. A bírálat eredményeként a teljes, bruttó 16 millió forintos díjazási keret kiosztásra került.

A Bizottság a bírálat eredményét és tanulságait az alábbi ajánlás szerint fogalmazta meg:

Az ötletpályázat műfajából adódóan a helyszín- és műalkotás választás eredményeként kellően változatos megoldások születtek. A pályaművek között, a kiírásban rögzített alkotói szabadságnak köszönhetően voltak olyanok, akik az eredeti műalkotások digitális másolatát helyezték ki a széles közönség elé, voltak, akik rég elfeledett műemléket hasznosítottak és élesztettek újjá, vagy éppen egy felhagyott bánya területének lehetőségeit használták ki.

A Bizottság a beérkezett pályaművek differenciált helyszínválasztásából is arra következtet, hogy a keresett „kiállítótérnek” számtalan adekvát helyszínt lehet találni mind a fővárosban, de ugyanúgy Pécsen és az ország számos egyéb pontján is.

A beérkezett pályázatok rengeteg olyan helyszínre tettek javaslatot, melyek szorosan összekapcsolhatók Csontváry génuszával, illetve rámutattak olyan területekre is, melyek fejlesztése, ha nem is a festővel szoros összefüggésben, de feltétlenül szükségesek és hiánypótlóak lennének.

A Bizottság az egyes pályaművek tartalmát és formai megoldásait vizsgálva örömmel tapasztalta, hogy olyan megoldások is beérkeztek, melyeket feltehetően építészhallgatók, vagy éppen nem építész végzettségű pályázók készítettek, ezért a végeredményt tekintve bátran kijelenthető, hogy az ötletpályázat, mint műfaj egy sikeres forma ahhoz, hogy a döntéshozók szélesebb merítésből kapjanak elgondolkodtató és továbbfejlesztésre érdemes javaslatokat.

A díjazásban részesített öt pályamű (egy első, két megosztott második, és két megosztott harmadik díj) is jelzi, hogy az ötletek egyesével is nagyon erős koncepciót képviseltek, és nagyon szoros volt a „verseny”.

A Bíráló Bizottság az egyes pályaművekkel kapcsolatosan hozott döntéseire tekintettel a tervpályázat **végeredményét az alábbiak szerint állapította meg:**

1. helyezett: 19-es pályamű (724128)
2. helyezettek: 14-es (533161) és 20-as (803890) pályaművek
3. helyezettek: 7-es (272853) és 17-es (587489) pályaművek

A szavazás eredménye, a Bíráló Bizottság határozata alapján az alábbi pályaművek szerint részesülnek **kiemelt megvételben:**

- 4-es (213070) pályamű
- 1-es (110245) pályamű
- 8-as (290373) pályamű

A szavazás eredménye, a Bíráló Bizottság határozata alapján az alábbi pályaművek szerint részesülnek **megvételben:**

- 16-os (564561) pályamű
- 5-ös (223225) pályamű

- 11-es (439294) pályamű
- 21-es (605483) pályamű

Díjazási javaslat

sorszám	pályamű azonosítója	díj	összeg
19	724128	1	4 000 000 Ft
14	533161	2	2 000 000 Ft
20	803890	2	2 000 000 Ft
7	272853	3	1 500 000 Ft
17	587489	3	1 500 000 Ft
4	213070	kiemelt megvétel	1 000 000 Ft
1	110245	kiemelt megvétel	1 000 000 Ft
8	290373	kiemelt megvétel	1 000 000 Ft
16	564561	megvétel	500 000 Ft
5	223225	megvétel	500 000 Ft
11	439294	megvétel	500 000 Ft
21	605483	megvétel	500 000 Ft

9. AZ EGYES PÁLYAMŰVEK ÉRTÉKELESE

1. sz. pályamű (110245):

A pályázat a Pécs megyei jogú város Önkormányzata által felajánlott telken, a jelenlegi Szabadtéri színpad területére készült.

A telek adottságai több szempontból ideálisak; a Dóm és a Világörökség részét képező Ókeresztény építmények szomszédságában, a több évtized alatt kialakult, a város kulturális hírnevét megalapozó Múzeum utcában (Káptalan utca) található. Közelében áll az 1973. óta nagy látogatottsággal működő Csontváry Múzeum műemlék épülete.

A pályamű kihasználja a telek teljes területét. Az utcai kerítésfal megbontásával, értékes belső udvart hoz létre. Erre nézően szabadtéri színpad nézőterét alakítja ki. Az előcsarnokból többkarú rámpán vezeti a látogatót, a logikus sorba rendezett képek megtekintésére. Megfelelő, de túlméretezett háttérhelységeket, (raktár, restaurátor műhely, kutatószoba, ideiglenes kiállító) biztosít. Az épület függőkereszt-szerű zöldfelülettel fedett.

Míg a terepszint alatti és a földszint térképzése, „Land Art” jellegű, érzékeny megoldás, a „zikkuratot” idéző felépítmény idegen, nem kívánatos elem a műemlék környezetben.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra és a koncepció átgondoltságára való tekintettel a pályaművet kiemelt megvételben részesíti.

2. sz. pályamű (145773):

A pályázat a tervezett kiállítóteret Budapesten, a világháború és az azt követő tudatos ideológiai rombolás nyomait mai napig magán viselő Szent György téren valósítaná meg. A helyszínválasztás egyértelműen a „Csontváry Géniusza” időszak kiállításnak helyt adó Honvéd Főparancsnokság sikeréből adódik és kétséget kizáróan kellő számú látogatót biztosítana, azonban meg kell jegyezni,

hogyan Csontváry kifejezetten ellenezte, hogy képeinek állandó kiállítótere a Budai Várban legyen. A festő utalt arra, hogy egy esetleges háború során a Vár bizonyosan kiemelt célpont lesz és művei így elpusztulhatnak. (Sajnos a történelem igazolta ezen félelmet.)

Ilyen szempontból a helyszínválasztás és az alaprajzi kontúr végtelent idézése kellően szimbolikus, azonban az építmény adott téren történő elhelyezése, építészeti kontextusa kedvezőtlen. Az egykori koronázó dombra illesztett épület és a Palota főbejárati homlokzatának teljes kitakarása nem megnyugtató megoldás.

A tervezett téri koncepciók és a kiállítási tematika a maga rendszerében átgondolt, de sok esetben öncélú. Az egyes kiállítóterek zaklatott formalizmusa és az ott kiállított műalkotások nem erősítik, hanem gyengítik egymás hatását. Az épület „dinamikus” tömege és külső, cortenlemez burkolata a Szent György tér megmaradt, higgadt és elegáns térfalai között túlzott kontrasztot képez. A corten burkolat további alkalmazása a Palota környékén, (tekintettel a Várbazár felújítására) nem támogatható.

3. sz. pályamű (162305):

A szöveges formában benyújtott, mintegy másfél oldalas pályázat Csontváry Kosztka Tivadar alkotásainak élményszerű bemutatására, a "befogadás élményének fokozására" tesz javaslatot.

Pályázó elképzelése szerint egyes festményeket ki lehetne mozdítani a két dimenzió világából a térbe, azzal a céllal, hogy a látogató valósággal "beléphessen" a műalkotásba, illetve annak a környezetébe, szférájába, annak részévé válhasson egy időre. Különböző művészi és technikai megoldásokkal az egyszerű szemlélés és gondolatátvitel élményét meghaladva össz-érzékszervi benyomást kaphatnának a látogatók a Csontváry által bejárt helyszínekről, műalkotásainak tárgyairól, így mindaz, amit a festményen "csak" lát az ember, mélyebben beépülne a tudatába.

Pályázó javaslataival arra hívja fel a figyelmet, hogy a "klasszikus" múzeumlátogatási/bemutatói kultúra sok szempontból válságban van, a látogatók szeretik, egyre inkább elvárják és meghálálják az interaktivitást, a személyes élményszerzés örömeit.

Mindazonáltal a javaslat csak nagyon korlátozottan tud megfelelni annak az ötletpályázatban olvasható és Pályázó által is hivatkozott feladat-megoldási igénynek, amely ez egyes műalkotásokat "eredeti kiállító helyüktől való elmozdítás nélkül", egyéb, "méltó módon történő" megjelenítését biztosítja.

4. sz. pályamű (213070):

A terv négy meghatározó gondolat köré épül. Ezek legfontosabbika, hogy a Csontváry képek természetes otthona Pécs, ahol megfelelő helyen, megfelelő odafigyeléssel és alázattal őrzik és mutatják be a műveket. Ugyanakkor a jelenlegi múzeum bővítése, új szempontú építészeti kiegészítése, eredményesen járulhat hozzá, az életmű komplexebb bemutatásához, a látogatók eléréséhez.

A tervező a bővítést a múzeum kertjében képzi el, olyan speciális, földbe süllyesztett kockákat álmódra, amelyek méretüknél és tájolásuknál fogva lehetővé teszik a mester nagyméretű főműveinek bemutatását is. Ily módon szimbiózist teremt az épületben látható alkotásokkal.

A pályázat vezérgondolata, a pécsi helyszín hangsúlyozása mellett, egyértelműen a természet közelség hangsúlyozása, amely a Csontváry művek megszületésének körülményeire, a festő belső indíttatásának ismeretére utal. A süllyesztett terek természetes megvilágításban, a természetbe ágyazva kívánnak még nagyobb erővel hatni a látogatóra.

Csontváry művészete jól jellemezhető a kalitkába nem zárható madár hasonlatával, amelyet a pályamű tervezője mottónak is tekint. Ezt a gondolatot élményszerűen, a múzeum bővítésének reális

megoldásként mutatja be, izgalmas építészeti és múzeumtechnológiai eszközei pedig a megvalósítás szakaszában továbbfejleszthetők

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra és a koncepció átgondoltságára való tekintettel a pályaművet kiemelt megvételben részesíti.

5. sz. pályamű (223225):

A József nádor nevéhez kötődő alcsúti arborétum (tájképi kert) fölötti hegyoldalon, a csaplári erdőben álló, közel 200 éves, tekintélyt parancsoló libanoni cédrus (*Cedrus libani*) köré alakította ki a pályamű szerzője Csontváry Kosztka Tivadar alkotásait bemutató kiállítóteret.

A látszóbetonból és üvegből formált, belső közlekedőfelületén kitekintést biztosító épület gyűrű alakban veszi körbe a közel-keleti tájakat felidéző faóriást. Ez az egyetlen olyan pályamű, amely a Művész ikonikus festményét inspiráló – egyik hazai – élő „alanyát” koncepciója középpontjába helyezte; és ezzel együtt óhatatlanul a 18-19. századi tájkertekben előforduló „szent fa” motívumot is felidézi.

A helyszín választása önmagában kiváló, „bevezetett”: Magyarország egyik legismertebb arborétuma, amely a közelmúltbéli infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően még inkább könnyen megközelíthető mindenki számára.

Az épület elegáns, nagyvonalú formavilága kellemes kontrasztot alkot a környező „mély” erdőséggel és a hatalmas fával. Ötletes az épület belső elrendezésére (lineáris és centrális feltárás keveréke), az installációs falak variálhatósága, a belső terek bevilágításának furfangossága, a természetes fény alkalmazása (úgy, hogy közben a műtárgyvédelem is biztosított). Tervező a műalkotások megszokott szemlélődő élményszerzésén túl más érzékszerveinket is „célba veszi” különféle tematikus terek létrehozásával (illat és festészet, hang és festészet, mozgás és festészet, tapintás és festészet); célja az „érzések felfrissítése, a látogatói katarzis”. Az épület formájából adódik a kiállítóter szervezésének lehetősége: a műalkotások kronologikus sorrendben történő kihelyezése körbe-körbe haladva, illetve a képek keletkezési helyének irányában történő kiállítás (bár ez némi „tömörülést” idézhet elő keleti irányban...). Erénye a pályaműnek, hogy hosszabb tartózkodásra ösztönöz: lenne itt gyermekfoglalkoztató, kávézó, ajándékbolt, olvasóter, irodák és más kiszolgálóhelyiségek is.

Elmondható tehát, hogy a kiállítási tematika és a kiállítási tér szerves gondolati és fizikai egységet képvisel, a szabadtéren álló libanoni cédrus „fókuszpontba helyezése” szoros kapcsolatot sugall Csontváry bonyolult személységével.

Másfelől azonban a tervezett, viszonylag nagyméretű épületgyűrű csak részlegesen tudna illeszkedni az alcsúti tájkert természetes térszerkezeti kompozíciójához, markáns műtárgyként jelenne meg az erdőben; így a „magányos cédrushoz” történő zárandoklat más minőségben lesz csak értelmezhető.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra, a pályamű építészeti ötletességére és a műalkotások iránt tanúsított érzékenységre a pályaművet megvételben részesíti.

6. sz. pályamű (242293):

Csontváry Kosztka Tivadar életművét a pályázó egy zárt kiállítóter és egy tematikus park („interaktív közpark, „múzeumpark”) keretein belül kívánja bemutatni a nagyközönségnek. A helyszín megválasztásával is Csontvárynak kívánt emléket állítani, mikor is művét a főváros I. kerületében, a Krisztinavárosban kívánja megépíteni (Csontváry a Krisztinavárosban töltötte élete utolsó napjait, s itt is halt meg).

Helyszínként a pályázó a mai Déli pályaudvar területét képzelte el, hangsúlyozva azt is, hogy a pályaudvar területére tervezett park észak-déli fekvése is szimbolikussá emeli, s Csontváryhoz

kapcsolja a kiállítóteret, hiszen a látogató (idézem): „[a Nap szinte körbejárja a területet, a sétáló] vagy a Nap felé, vagy a kiállítóter felé halad”.

Helyszínének megválasztásakor a pályázó a fővárosban kívánja még hangsúlyosabbá tenni Csontváry művészeti jelenlétét, ám a kiválasztott helyszín hasznosítási elképzeléseinek véglegesítése még folyamatban van. A pályamű tehát egy újabb választ ad a Déli pályaudvar rendezését illető kérdésekre, így helyszínválasztása -- a jelen pályázaton kívüli szempontokból számos új kérdést vet fel.

Az edzett opálüvegből és hajlított fémlemezből megformált épülettömeg anyagából adódóan igen érzékeny a környezeti hatásokra, ezért a műtárgyvédelmi szempontoknak megfelelő műtárgykörnyezet kialakítása minden bizonnyal jelentős gépészeti, illetve egyéb technikai segédletet igényel majd.

Az épület tömegével, méreteiben, arányaival, anyaghasználatával nem illeszkedik harmonikusan a környezetének szövetébe, urbanisztikai koncepciója átgondolásra javasolt. Egy három dimenziós, a Csontváry-képek motívumain alapuló park alapgondolata érdekes ugyan, ám mindenképpen továbbgondolásra, finomításra javasolt.

7. sz. pályamű (272853):

A pályázat a Pécs megyei jogú város Önkormányzata által felajánlott telken, Pécs középkori városfalain belül, a Káptalan utca és az Aradi Vértanúk útja (illetve a középkori városfal) közé kívánja elhelyezni a kiállítótereket. A lejtős telek, mint helyszín messzemenően alkalmas az új kiállítóter céljára, adottságai több szempontból ideálisak.

A helyiségek többségének terepszint alatti telepítése az építészeti környezetbe való léptékhelyes illeszkedést szolgálja – akár a szomszédos múzeumokkal való összekötés lehetőségével is –, ugyanakkor lehetőséget teremt arra, hogy Csontváry misztikus világát a „külső és belső univerzum” összefüggésében megjelenítse. A kő tömegszerűsége és a belsőbe bejutó szűrt fények sajátos kontrasztot képeznek, alkalmasak arra, hogy Csontváry képeinek gazdag színvilágát és titkait építészeti keretbe foglalják, az állandóságot és változást képletszerűen megjelenítsék.

A tervezett épülettömegek a Káptalan utca középkori eredetű házainak tömegképzését követik sakktábla-szerű telepítésükkel, léptékükkel és formájukkal alkalmazkodnak az építészeti környezethez. „Csiszolt” formáik a megmunkáltságra, illetve az alakítás folytatható lehetőségére utalnak. Az épülettömegek környezete is ezt az egyszerű nyelvezetet szólaltatja meg.

A pályamű egyszerű tömegeivel ellentétben nagyon gazdag, differenciálható, diffúz fényhatásokkal gazdagítja a belsőt, alkalmas arra, hogy a gazdag életmű építészeti háttére legyen. Ez az építészeti minőség biztosíthatja a tervezett épület maradandóságát, de megjegyzendő, hogy a három tört, transzparens tömeg nyugati eleme túl nagyra sikerült, feszíti az érzékeny környezet kereteit.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra és a koncepció átgondoltságára való tekintettel a pályaművet megosztott harmadik díjban részesíti.

8. sz. pályamű (290373):

A pályamű egy igen izgalmas, több síkon mozgó, a tudomány, a művészet, illetve azok határterületeinek kérdéseire reflektáló gondolkodás építészeti megformálása. Egy olyan különleges, az építészet és a tájépítészet, a tájformálás eszközeivel kialakított műalkotás, mely műfaji korlátokat is feszeget – épület? objekt? land art? Vizsgálatok során szinte azonnal kiderül, hogy a mű bele sem fér a hivatalos „kategorizáció” kereteibe.

Helyszínválasztása is szokatlan – a kiállítóteret kiviszi a két „bevetett” helyszínről, Pécsről és Budapestről, s Budapesten kívülre, emberi kéztől szinte érintetlen természeti környezetbe (mintegy Csontváry életművéből, motivációiból kiindulva) a Budai hegységbe, a Pilis és a Zsámbéki medence

határára, Perbálhoz közel helyezi el művét, s ezzel egyfajta zárandoklatra hívja a látogatót – térbeli, időbeli és spirituális értelemben egyaránt.

A tér, az idő és a szellem, a lélek, a transzcendens kérdéseire és összefüggéseire reflektál a műtárgy formai kialakítása, tömegalakítása, térszervezése, felületkezelése is. A természettudományi, művészeti, kultúrtörténeti, művészetelméleti kérdések sokaságát felvető, s azokra felelő, illetve azokra a szemlélődőből választ indukáló, asztrolábiumot formázó objektum ugyanakkor egy különös, spirituális, szemlélődésre, megfigyelésre, gondolkodásra, külső és belső zárandoklatra készítő labirintus.

A művészet határterületein mozgó, különös, különleges, spirituális alkotás formálódott ki, mely éppen természetéből és formálásából adódóan olyan erővel bír, mely lehetséges, hogy nem erősíteni tudná a Csontváry-képek hatását, hanem talán konkurálna velük – mindenesetre egy olyan izgalmas, különleges mű született, mely gondolkodásra és megépítésre készítet.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra és a koncepció átgondoltságára való tekintettel a pályaművet kiemelt megítélben részesíti.

9. sz. pályamű (351552):

A terv középpontjában az a nagyon erős koncepció áll, hogy Csontváry külső és belső világa nem zárható egy múzeum falai közé, csak hosszú, mind fizikai, mind szellemi értelemben vett fáradságos út bejárásával fogadható be, érhető el.

Ennek érdekében a terv egy többszintű elképzelést vet papírra, amely több mint 5 ezer négyzetméteren lehetőséget biztosít arra, hogy a látogató felkészülten érkezzen el a valódi műalkotásokhoz.

A bemutatás helyszíne, az esztergomi Duna part, amely egyúttal az időtlenséget is hangsúlyozza, alkalmas arra, hogy a látogatót útjára bocsássa: egy hatalmas parkban először csak ismerkedjen a művekkel, melyeket falakra vetítve tekinthet meg, majd a beavatás újabb fázisaként, a művek által ihletett szobrok világa segítse a továbblépést. Az út végén, a Vármúzeum gyönyörű tereiben az eredeti művek kisgazrást élvezhesse.

A pályamű kidolgozottsága igazolja, hogy a tervező mélységében tanulmányozta az életművet, időt és energiát fordított arra, hogy a Napút egyes állomásait felépítse. Ezzel együtt azt sem tévesztette szem elől, hogy a valódi művek megóvása és folyamatos restaurálása komoly kötelezettség, ezért egy alkalmas helyszínt javasolt a valódi művek bemutatásához és egy megfelelően kialakított archívum és restaurátorműhely felállítására is javaslatot tett.

10. sz. pályamű (388011):

A pályázat a tervezett kiállítóteret a pécsi Niké szoborhoz közeli parkoló területére helyezné.

A helyszín - a természeti környezet páratlan szépsége miatt - lehetőséget biztosítana a szabad elmélyülésre azonban a tervezett épületforma és kiállítóter koncepció nem használja ki a helyszín adta lehetőségeket.

A centrális többször lelépcsőző egy légtérű kiállítóter alkalmatlan a felbecsülhetetlen értékű műtárgyak méltó kiállítására. A zsúfolt kiállítóterben kellemetlen áthallások keletkeznek, a képek közelsége nem biztosít megfelelő teret az elmélyüléshez és személyes élmény eléréséhez.

Szellemes gondolat lehetne, hogy a képek háttérre a dombról feltáruló természeti táj, azonban ezt a tervezett alaprajzi kontúrban és tömegképzéssel egy két kép esetében lehetne csak elérni.

11. sz. pályamű (439294):

Pályázó a Csontváry életművét bemutató kiállítás épületét Pécs egy, a belvárostól nyugatra fekvő, frekvenciát területén, a Rókus domb oldalában helyezi el.

A hely szép természeti környezete, történelmi múltja, jó városi pozíciója mellett a közelében elhelyezkedő művészeti és egyetemi intézmények miatt is kiválóan alkalmas a múzeum elhelyezésére.

Tömegformálása kubisztikus, nagyvonalú. Épp e nagyvonalúsága miatt vetülhet föl a terepre illesztés kérdése. Kiállító terei, közönségvezetése megfelelnek a múzeum követelményeinek.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra, és a pályaműben bemutatott nagyvonalú kiállító terek megfogalmazása miatt a pályaművet megvételtben részesíti.

12. sz. pályamű (470693):

A pályamű Pécs városközpontjának építészeti értékekben gazdag környezetében, a Káptalan utca és az Aradi Vértanúk útja (illetve a középkori városfal) közti lejtős telekre kívánja elhelyezni a kiállítótereket. A telket Pécs városa ajánlotta fel az új kiállítótér céljára, amely e funkcióra alkalmas.

A pályázat koncepciójának kiindulása az az ókori közel-keleti építészeti világ, amely a festő képein megjelenik. A tervezett épület választott nyelve ezt a keresztény szakralitást kívánja megjeleníteni sajátos stílusával, tudatosan felvállalva a historizálást, amelynek megvalósulását modern anyagok – vasbeton, hőszigetelt üveg, rozsdamentes acél, teherhordó üvegfödém, stb. – alkalmazásával tervezi.

A tervezett épület együttes a teljes Csontváry-életmű bemutatását kívánja megvalósítani. A kiállítási tematika és az épület belső világa – történelmi építészeti formái – a festmények által megidézett világgal való folytonosságra utal. Az épületben fontos szerepet kap a fény, áttört üvegfalak és üvegfödémek, valamint a bevilágítók révén.

A keleties formáival megjelenő kupolás együttes – bár Pécs építészeti világától ez a formarend nem áll távol – a Káptalan utca hagyományos nyeregtetős, egyszerűbb építészeti tömegformákkal jellemezhető világával kontrasztot alkot, és a székesegyházhoz való közelsége révén az illeszkedés kérdését hangsúlyozottan veti föl.

A felvállalt tudatos historizálás ellentétben áll az innovativitás és eredetiség építészeti kritériumával, amelynek ellentmondásosságát a mai anyagok használata is nehezíti.

13. sz. pályamű (506333):

A pályamű a Csontváry életművét bemutató múzeum épület elhelyezését a budapesti Margit-szigetre javasolja.

Az ideális megközelítési lehetőségek ellenére a szökőkút „tágabb értelmű” környezetébe történő helyezés esetleges, a Margit-sziget morfológiai adottságai nem igénylik egy ilyen jelentős hangsúly megjelenését.

A pályamű tudatosan eltér Csontváry saját kiállító tér elképzelésétől és az általános műalkotás bemutatási gyakorlattól, a belmagasságot lenyomva intenzívebb érvényesülést próbál előidézni. Határozott tematikájú állandó kiállítást határoz meg, amely nehézkessé teszi a változtatás lehetőségét.

Az épület tömegalakítása idegen a sziget természeti környezetétől, nem alkalmazkodó, hanem hivatkozott. Csontváry „szeme” patinázott bronzból inkább sajnos félreértelmezésekre is okot adhat, ami feltétlen elkerülendő. A bronz cédrus a szem íriszében mint gondolat ötletes, azonban annak rajzi és téri megfogalmazása nehezen értelmezhető.

14. sz. pályamű (533161):

A pályamű a rendkívüli helyszínválasztásával és a tervezett épület egyszerűségével tűnik ki. A felhagyott külszíni fejtés peremére helyezett neutrális kubus új értelmet ad a roncsolt tájnak, rendkívül közel kerülve Csontváry univerzális léptékű gondolkodásának megjelenítéséhez. Nem leíró módon kívánja a festő szellemét megidézni, hanem az életmű szemléletéhez méltó léptékű, monumentális helyet választ. A "talált tárgyként" újraértelmezett ember alkotta tájseb "land-art-á" „nemesül”, mintha a természet és a szorgalmas bányászember által közösen teremtett drámai erejű táj csak azért jött volna létre, hogy a világban kevésbé ismert festőnk műveinek méltó otthona, zarándokhelye lehessen.

Az egyszerű geometrikus épület karakteres ellenpontja a terepplasztikának, ugyanakkor a belső nagyvonalú térrendszerével jól szolgálja ki a múzeum térigényét is. Nincs közvetlen utalás, analóg ingerkeltés, de a városból kivezető "zarándokút" végén, a kietlen, fenséges tájban elhelyezett épületben lévő műalkotások által, más szinten, mindez újra, most már absztrakt módon átélhető. Az életmű megismeréséhez nehezebb utat kínál, de a nagyobb katarzis ígéretével!

A pályázat érett, komplex megoldást adott a pályázati kiírásban megfogalmazott kérdések összességére. Nem részigazságokat fogalmaz meg, hanem a teljesség igényével lép fel. A pályázat kifejezett érdeme, hogy mindent alárendel a megidézni kívánt szellem nagyságához méltó bemutatásnak, nem mérlegel közízlést, elfogadást, vagy elutasítást, miként szeretett festőnk sem. Kis túlzással, az épület mindaddig aktuális marad, ameddig a Csontváry-életmű.

A Bíráló Bizottság, tekintettel a pályázatban választott egyedülálló helyszín-épület-műalkotás kapcsolatra a pályaművet megosztott második díjban részesíti.

15. sz. pályamű (542654):

Izgalmas helyszín, az épület finom eleganciával egészíti ki a városszövetet. Jó érzékkel illeszkedik a környezet eltérő léptékű házainak rendszerébe.

A múzeum robosztus megjelenése ellenére, a kiállítótér lebeg a város felett, mindig szem előtt van, de ugyanakkor a földszinten zajló hétköznapiaktól megfelelő távolságot is tart. Nem kívánja a teljes életmű bemutatását biztosítani, hanem csak egyes művek kiállításául szolgál. A vállalt programot jól oldja meg.

Visszafogott, de karakteres architektúra, elegáns terek, szép grafikai előadás, önmagában színvonalas terv.

Mindazonáltal a pályázat javaslata minden érzékeny finomsága ellenére nem nő fel léptékében a Csontváry-életmű monumentalitásához és annak univerzumot átfogó szemléletéhez.

16. sz. pályamű (564561):

A pályázat a kiállítóteret a budapesti Gellért-hegy északi lejtőjére telepíti. A helyszínválasztás sok szempontból kedvező, annak ellenére, hogy kétségtelenül támadási felületet ad, a csekély mértékű zöldfelület csökkentés miatt. Ugyanakkor felhívja a figyelmet a Gellért-hegy és egyben Buda egyik páratlan adottságú elhanyagolt területére, ami a közeli víztározó felszíni rendezés óta méltatlan helyzetben van. A Citadellára zúduló turista dömping szétfeszíti a Gellért-hegy tetejét, miközben onnan pár száz méterre teljesen elfeledve húzódik meg a javasolt helyszín.

A kis alapterületű épület nem vetekszik a pécsi múzeummal, nem óriási tárlatokban és életmű reprezentációban gondolkodik, kifejezetten kevés számú képet mutatna be egy zárt fehér térben, mely zárt kockából kijöve a köztes transzparens terekből szemlélhető a páratlan épített és természeti környezet és életet visz a most „halott” lejtőre.

A transzparens üvegkocka és az abban elzárt kiállító kubus időtálló egyszerűséget mutat. A terv egyik vitatható pontja a kissé öncélú panorámalift, melynek elhagyása a koncepciót csak tovább erősítené.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra és a koncepció visszafogott üzenetére a pályaművet megvételben részesíti.

17. sz. pályamű (587489):

Csontváry többször is leírta, hogyan képzei el képei bemutatását. A pályamű kötelességének érzi, hogy tegyünk egy kísérletet arra, hogy a festő akarata a mai kor eszközeivel megvalósítást nyerjen.

A produkciót a festő művei prezentálják, ehhez kellett a hihetetlenül egyszerű, és ezért nagyon elegáns megoldást összehangolni. Kellő flexibilitással állítja elő az építészeti megfogalmazást, a korszerű látogatási preferenciák kielégítésével.

Jelzésértékű minden szempontból a helyszín (a Városliget) és a főhomlokzat (Csontváry vázlata), amely mögött a tömbszerűen kialakított kiállító területek vannak.

A pályamű annak ellenére, hogy a kiírás nem követelményként határozta meg „Csontváry akaratát”, mégis ezt a szellemiséget választja, magas színvonalon. A terv korrekten, egyszerűen és ezáltal nagyon finoman és tisztán biztosítja a különféle tematikájú és berendezésű időszakos és az állandó kiállítás lehetőségét.

A Bíráló Bizottság tekintettel Csontváry eredeti vázlatának kortárs adaptálására, a koncepció átgondoltságára és kidolgozottságára való tekintettel a pályaművet megosztott harmadik díjban részesíti.

18. sz. pályamű (615507):

A pályázat Csontváry egész életművének a bemutatására vállalkozik, melynek koncepcióját a festő kozmikus világnézetéből és ennek részeként az emberi létet alapvetően meghatározó napfényből kiindulva határozza meg.

A helyszín kiválasztása is ennek jegyében történt. Budapesten a Mátyás-hegy lábánál levő kis tisztáson, a föld mélyén levő barlangok fölött áll az eget a földdel összekötő Csontváry életmű, ovális, rusztikus, ellipszis alaprajzú kőfallal körbevéve, melyek mögött zsindelemmel borított 7 torony rejtőzik.

A múzeum, mint új turisztikai központ egyben inspiráló találkozási pont lehet a természetjárás és a kulturális turizmus között, felélénkítve a közeli Pálvölgyi és Mátyás-hegyi barlang látogatottságát is.

Az épület 7 tornya az első emeleten 7 üveggel fedett kiállító terem melyeket térben függő folyosók, hidak kötnek össze. A koncepció szerint az épületet bejárva a látogató többszörösen újra értelmezi és megismeri helyét és helyzetét az egészben.

A kiállítási anyag tematikájáról nem rendelkezik a pályamű. A 7 különböző alaprajzi méretű kiállító terem a teljes életmű befogadására nem tűnik elegendőnek, termei túlszűfoltak, a befogadást és az elmélyülést nehezítik.

19. sz. pályamű (724129):

A pályázat a tervezett kiállítóteret a két világháború közötti modern magyar építészet egyik legfontosabb, sajnos torzóként befejezetlenül maradt, és méltatlan állapotú műemléképületében, a Magyar Szentföld Templomában valósítaná meg.

A terv több nagyon erős üzenetet közvetít. Felhívja a figyelmet egy befejezetlen építészettörténeti szempontból kulcsfontosságú épületre. A torzóba új életet lehel, kihasználatlan tereit megtölti étellel és funkcióval. A fizikai párhuzamon túl megtalálja azokat a gondolati, szellemi kapcsolatokat, melyek összekötik Csontváry határtalan művészetét a Molnár Farkas tervezte zárandokhellyel. Tiszteletben tartja az eredeti funkciót és helyet hagy a szakralitásnak is.

Dicsérendő a gondolati hasonlóság, mellyel a pályamű összeköti a keletre zárandokló Csontváry művészi világát, illetve a magyar földön megvalósítandó szentföldi zárandokhely építészeti koncepcióját, illetve kiindulásnak tekintik a festő saját kiállító terének leírását és tematikáját. A pályázó „a hadiárvak és rokkantak alapja javára tervezett kiállítás vázlatának részleteire” alapozva fogalmazta meg a helyszín „hármastagolását” és térrendszerét.

A Taormina és a Tátra termek elkülönülése és szoliter visszafogott térbe helyezése, a hatalmas méretű Baalbek színpadszerű megfogalmazása a lépcsősorokkal, méltó elhelyezést biztosíthatnak a páratlan műalkotásoknak.

A tervezett struktúrában minden egyes képnek és nézőnek megfelelő tér biztosított az elmélyüléshez és a megértéshez. A visszafogott, egyszerű anyaghasználat és színvilág légyes, a választott architektúra kellően semleges, éppen ezért időtálló. Az új körbefutó galéria jó arányban osztja a belső teret és a képek és belső terek megvilágítására tett utalás is példás.

A pályamű a torzó jelenlegi adottságain túlmutat és nem csak az új galériára, hanem az épület teljes befedésére ad mai választ. A megoldás természetesen vitatható, ha a meg nem épített eredeti héjkupola progresszivitására gondolunk, de a koncepció egészét tekintve mégis konzekvens.

A többsíkú párhuzamot mi sem bizonyítja jobban, minthogy az épület megmentésével és Csontváry kiállítótereként történő újjáélesztésével kapcsolatban más pályázók is nyújtottak be kevésbé erős, de feltétlenül támogatható koncepciót.

A Bíráló Bizottság a pályaművet, tekintettel arra, hogy ebben a koncepcióban érvényesült leginkább az összes, a kiírásban bírálati szempontként megfogalmazott elvárás, első díjban részesíti.

20. sz. pályamű (803890):

A pályázat a tervezett kiállítóteret a 20. század egyik legfontosabb, torzóként maradt, és máig megoldatlan sorsú műemlékében, Molnár Farkas Magyar Szentföld Templomában valósítaná meg.

Azon túlmenően, hogy a befejezetlen épületnek funkciót ad, és fennmaradásához is hozzájárul, alapvető gondolati hasonlóság köti össze a keletre zárandokló Csontváry művészi világát, illetve a magyar földön megvalósítandó 20 szentföldi zárandokhely építészeti koncepcióját. A nagyméretű festmények elhelyezésére alkalmasak lehetnek a körbefutó kápolnák, a templom szentélyterébe a Baalbek kerülne. A templomtér – Csontváry művészi világának szimbolikus tárgyait is befogadva – panteisztikus környezetté változik át, lehetőséget adva a térbe állított cédrus mellett meditálni. A tervezett kiállítóterek nagyvonalúsága mellett egyetlen ponton támadhat hiányérzet: a templom-funkció mellőzésénél.

A pályamű gondosan előkészíti az itt kiállítandó műalkotások helyét, amelyek új minőséggel telítik a nevezetes műemléket.

A terv innovatív jellegét, építészeti és belsőépítészeti megoldásának újszerűségét a romosodó műemlék eredeti beton szerkezeteinek megőrzése jelenti, amely a kortárs műemlékvédelem egyik technológiai kérdését érinti. Az épület eredeti szerkezetei közül a héjkupola jelent(h)ette a legprogresszívebb megoldást a maga korában, amelynek befejezését a terv nem célozza meg, de ezzel együtt is alapvetően a rendkívül értékes műemlék fennmaradását szolgálja.

A Bíráló Bizottság, tekintettel a pályázatban választott különleges műemléképület-műalkotás kapcsolatra a pályaművet megosztott második díjban részesíti.

21. sz. pályamű (605483):

A pályamű, a kiállító tér helyszínének Budapesten, a Normafa 477 m szintmagasságú gerincét találta a legmegfelelőbbnek. A jelenleg itt található parkoló a rendezési terv szerint áthelyezésre kerül. A múzeum, a tetejére tervezett kilátóval, így közkedvelt, jól megközelíthető természeti környezetben, egyetlen fa kivágása és a zöldterület csökkentése nélkül megvalósítható.

A helyszín és az épület együttese jól szolgálja Csontváry és művészete iránti érdeklődés felkeltését és széleskörű megismertetését hazai és külföldi látogatóknak egyaránt.

Csontváryt életének alkotói fázisában egy cél vezérelte, hazájának dicsőségére a világ legnagyobb festőjévé válni. Ez űzte, hajtotta előre, meg-megállva, egyre „feljebb” az általa kiválasztott úton. A pályázat kortárs építészeti eszközökkel, ezt a felfelé haladó, egyre magasabbra törő utat körvonalazza, a folyamatosan emelkedő, táguló és kiteljesedő kiállítási terekkel és az közé ékelődött vízszintes, kitekintő „pihenőkkel”.

A kiállítás tematikája nem az egész életmű bemutatására törekszik, (ezt továbbra is a pécsi múzeum feladata marad) hanem csak az egész szempontjából meghatározó művek kiállítására.

A 8 db kiállítótér tiszta, visszafogott „házszerű” formájával, képekhez méretezett tereivel, áttekinthető tiszta kapcsolataival, csak védelmet és teret ad festménynek. A kilencedik tér egy kilátó, mely felülemelkedve, megfelelő magasságból rátekintést nyújt az épített és a természetes környezet, a történelem és a kultúra emlékeinek összegző együttes látványára, Budapest panorámájára.

A Bíráló Bizottság tekintettel a helyszínválasztásra, a műalkotások és a kiállítóterek összhangjára a pályaművet megvételtben részesíti.

A tervpályázat hasznosításának módjára és lehetőségeire tett ajánlások:

A Bizottság az ötletpályázatot eredményesnek és sikeresnek nyilvánítja. A Bizottság fenti döntését követően a zárójelentést lezárta és azt felolvasás után egyhangúlag jóváhagyta, majd ezt követően került sor a borítékok felbontására.

Budapest, 2016. június 29.

k.m.f.

Bírálóbizottság tagjai:

.....
Csepreghy Nándor elnök

.....
Katona András

.....
Mártonffy Miklós

.....
dr. Hermann Róbert

.....
dr. Krähling János

.....
dr. Csorba László

.....
Dévényi Sándor

.....
Füleky Zsolt társelnök

.....
dr. Hajnóczi Péter

.....
Vígh Annamária

.....
dr. Bardi Terézia Anna

.....
dr. Hajdu Nagy Gergely

.....
Magyari Éva